

Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi

Academic Journal of History and Idea

ISSN: 2148-2292

11 (1) 2024

Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş tarihi | Received: 20.07.2023

Kabul tarihi | Accepted: 15.11.2023

Yayın tarihi | Published: 25.02.2024

<https://doi.org/10.46868/atdd.2024.644>

Nevin Evrim Küçük

<https://orcid.org/0000-0001-8906-1317>

PhD student at Istanbul University, Department of General Turkish History, Turkey, nevinevrimgucuk@gmail.com

Atf Künyesi | Citation Info

Küçük, N. E. (2024). Kolıvano-Voskresensk (Altay) Maden Bölgesi'nin Yerel Yönetimi (1760 – 1864). *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 11 (1), 1-17.

Kolıvano-Voskresensk (Altay) Maden Bölgesi'nin Yerel Yönetimi (1760 – 1864)

Öz

Sibirya'nın Rus hakimiyetine girmesinden sonra bölgede Rus yerleşim yeri ve buna bağlı olarak Rus nüfusu artış göstermiştir. Kurulan her yeni yerleşim Rus idaresinin bir parçası haline gelmiştir. Bugün Rusya'da XVIII ve XIX. yüzyıllardaki Rus Çarlığı'nda bölgelerin yerel yönetimleri ile ilgili çalışmalar yeni yeni artmaktadır. Yerel yönetimlerin tarihleriyle ilgili çalışmalar yapılırken bazı bölgeler vardır ki bunlar özel bir yere sahiptir. Sibirya'daki bölgelerin yerel yönetim tarihi ile ilgili yapılan araştırmalar bu literatür içerisinde farklı konumdadır. Rus Çarlığı'nda yerel yönetim açısından farklılıklara sahip olan ve özel olan bölgelerden biri Sibirya'da Kolıvan yani Altay bölgesidir. Bu çalışmamızda Kolıvan bölgesinin Rus Çarlığı dönemi içerisinde 1760 –1864 yılları arasında yaşadığı değişim incelenecektir. Bunu yaparken Kolıvano – Voskresensk (Altay) Maden Bölgesi'nin yönetimi ile yerel yönetimi ayrı ayrı ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Sibirya, Altay, Kolıvano – Voskresensk (Altay) Maden Bölgesi, Yerel Yönetim*

Local Government of Kolyvano - Voskresensk (Altai) Mining District (1760 - 1864)

Abstract

After the Russian domination of Siberia, the number of Russian settlements and accordingly the Russian population increased in the region. Each new settlement became a part of the Russian administration. Today, studies on the local governments of the regions in the Russian Tsardom in the 18th and 19th centuries are just beginning to increase in Russia. While studying the history of local governments, there are some regions which have a special place. Studies on the history of local

government in Siberian regions have a different position in this literature. One of the regions in the Russian Tsardom that has differences in terms of local government and has a special place is Kolivan, the Altai region in Siberia. In this study, the changes that the Kolivan region experienced between 1760 and 1864 during the Russian Tsarist period will be analysed. In doing so, the administration and local administration of Kolyvano - Voskresensk (Altai) Mining District will be discussed separately.

Keywords: *Siberia, Altai, Kolyvano - Voskresensk (Altai) Mining District, Local Government*

Giriş

Rusya’da XVIII. ve XIX. yüzyıllarda yerel yönetim sisteminin bölgeler çerçevesinde nasıl olduğuna dair yapılan çalışmalar nispeten yeni bir uygulamadır. Sibiry’a’daki yerel yönetim sisteminin düzenli bir şekilde çalışılması geleneği henüz yeni şekillenmeye başlamıştır. Son zamanlarda, reform sonrası yerel idari yönetim sistemi oluşturma uygulamalarını inceleme eğilimi oluşmuştur. Rus araştırmacıların ilgisi hem yerel kurumların evrimine hem de devletin yerel yönetimdeki rolü ve yerinin değişen görüşüne odaklanmaktadır.¹ Rusya’da yaşanan durumun benzeri Türkiye’deki akademik araştırmalar için de söylenebilir. Türkiye’de Rus Çarlığı’ndaki yerel yönetim sisteminin nasıl olduğu genç araştırmacılar tarafından son zamanlarda incelenmektedir. Buna ek olarak, Rus Çarlığı’ndaki Sibiry’a idari yapılanması Türk akademisinde kendisine yeni yeni yer bulmaktadır.

Yerel yönetim sisteminin incelenmesi hususunda bazı bölgeler vardır ki bunlar bazı noktalarda oldukça karışık bir yapıya sahiptir. Bunların başında gelen bölge Kolivano – Voskresensk fabrikalarının yer aldığı Kolivan bölgesidir. Kolivan bölgesi ya da bugün genel bilinen adıyla Altay bölgesi ile ilgili bilgiler vermeden evvel bölgenin sınırlarının nereler olduğunun belirtilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Altay, geniş anlamda, Rusya, Kazakistan, Moğolistan ve Çin’e ait bölgelerde uzanan güçlü dağ sırtlarından, iki bin km’lik Ob, İrtiş, Yenisey’in ana havzalarını oluşturan sistemdir (Nikolayev, 2009, s. 71). Ancak biz burada Altay bölgesinin tamamında yaşanan yönetim arayışından ve yerel yönetim sistemlerinin nasıl olduğu ile ilgili değil, Kolivano – Voskresensk fabrikasının yer aldığı Kolivan’ın yönetim sisteminin nasıl olduğu ve bu bölge için en iyi yönetim sisteminin aranışından bahsedeceğiz.

1.Türk Tarihinde Altay Bölgesi

Sibiry’a topraklarında tarih boyunca etnik ve kültürel açıdan farklı yapılara sahip topluluklar yaşamıştır. Özellikle Batı Sibiry’a ve Altay bölgesi tarih öncesi yerleşim bölgelerinden olmuştur. Sibiry’a’da yaşayan ve kültürel açıdan bölgede kalıcı izler bırakan toplumlardan biri Türkler’dir.

¹ Son dönemde Rusya’da bölgesel yönetim ile ilgili yapılmış akademik çalışmalardan bazıları: (Maçukaeva, 2004; Skvortsova, 2006; Munhanov, 2010; Vasilev, 2017).

Altay bölgesinde Türk döneminin alt sınırının ve bu döneme ait en eski arkeolojik anıtların belirlenmesi, arkeolojik araştırmalarda karşılaşılan zorluklardan biridir (Konstantinov, Soenov, Trifanova, Svyatko, 2018, s. 103). Arkeoloji çalışmaları alanında yaşanan sorunlara bağlı olarak bölgedeki Türk varlığının tarihlendirmesinde farklı görüşler ortaya çıkmıştır.² Tartışmalar olsa da, Güney Batı Sibirya'daki Türk varlığı M. Ö. II. yüzyılda İç Asya'dan Batıya doğru akın yapan Hunlar zamanı olarak belirlenebilir (Topsakal, 2017, s. 61). Altay'daki Hun Devleti'nin varlığını gösteren buluntular şunlardır: Katanda, Pazırık, Şibe, Tuyahta, Yako – Nur ve Berel'dir (Ögel, 1984). Hun dönemine ait buluntuların bulunduğu Tuyahta Göktürk dönemine ait buluntulara da ev sahipliği yapmıştır. Bu bölgenin dışında bölgedeki Türk varlığına ait kalıntıların bulunduğu kurganlar: Kudırge ve Kuray (Ögel, 1984). Bölgede Göktürklerden sonra Kırgızların varlığı da yine yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur.

2. Altay Bölgesi'nin Rus Hakimiyetine Girişi

Çar III. İvan (1440 – 1505) 1499 yılında Perm ve Yugor topraklarını ele geçirmesi sonucu bu bölgeye yapılan yerleşimler Rusların Sibirya topraklarını tanımaya başlamasına olanak vermiştir (Miller, 1930, s. 202). Bu süreçten sonra Sibirya'nın çeşitli bölgelerine doğru ufak ufak Rus yerleşimleri başlamıştır. Ancak genel olarak Sibirya'nın Rus hakimiyetine girişindeki kilit isim Yermak Timofeviç'tir.

Yermak Timofeviç³ önderliğindeki Don Kazakları Rus hakimiyetinin yayıldığı dönemde esasen talan ve yağma faaliyetleri yapan bir gruptur. Bu grup yapmış oldukları faaliyetleriyle Moskova'nın dikkatini çekmiş ve nihayetinde bu duruma son vermek isteyen Çar, 1577 yılında bu Don Kazaklarının üzerine bir müfreze göndermiştir. Bu müfrezeden kaçabilenler Kama Nehri'nin ötesine geçmiştir. Böylece farkında olunmadan Sibirya'da Rus hakimiyetinin temelleri atılmıştır (Miller, 1930).

Kısa bir süre içerisinde Batı Sibirya'da Rus ilerleyişi gerçekleşmiştir. Bu ilerleyişle beraber yeni şehirler ve garnizonlar kurulmuştur. Bu ilerleyiş ve yapılanmanın neticesinde, Batı Sibirya'da Tobolsk önemli bir merkez haline gelmiştir. XVII. yüzyılda Ruslar, Ob ve kollarının olduğu coğrafyaya diğer bir deyişle Altay bölgesine gelmişlerdir.⁴

² Konstantinov, N., Soenov, V. gibi bazı araştırmacılar Altay çevresindeki Türk varlığını M. S. V. yüzyıldan itibaren olabileceğini belirtirken, Soyonov V. gibi bazı araştırmacılar ise bölgedeki Türk varlığını M. Ö. II. yüzyıla kadar indirmektedir. Detaylı bilgi için bakınız: (Konstantinov, Soenov, Trifanova, Svyatko, 2018; Soyonov, 2002, s. 133).

³ Yermak Timofeviç ile ilgili letopislerde yer alan bilgiler çok detaylı olmamakla birlikte kısadır. Yermakla ilgili bu dağınık bilgilerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan eser resimlerle de zenginleştirilmiştir. Detaylı bilgi için bakınız: (Ermak Timofeviç Slavnyı Sın Zemli Russkoy, 1989).

⁴ Altay bölgesi milattan önceki tarihlerden beri çeşitli topluluklara ev sahipliği yapmıştır. Bu dağlık bölgenin köklü tarihini gösteren zengin arkeolojik materyaller mevcuttur. İyi bilinen Orta ve Üst Paleolitik bölgeleri, daha sonra avcılık ve balıkçılığın olduğunu gösteren Mezolitik ve Neolitik yerleşimleri kapsar. Bronz Çağında, bu yüksek

XVIII. yüzyılda Altay bölgesindeki Rus yerleşimi ve yayılması iyice artmıştır.⁵ Buna paralel olarak bölgenin zenginlikleri de keşfedilmiştir. 1723 yılında ilk bakır maden ocağı açılmış olsa da işletimine 1726 yılında başlanmıştır. Bu bölgedeki diğer zenginlikler de kısa zamanda keşfedilmiştir. Bu işletmenin sahibi olan Akinfiy Demidov tarafından kısa süre sonra, 1744'te bölgenin ilk gümüş işletme tesisi de açılmıştır.

Altay ya da bilinen genel ismiyle Kolıvan bölgesinin yönetimi diğer bölgeler içerisinde farklı bir yere sahiptir. Maden yataklarının ve maden işletme tesislerinin bulunduğu bu bölge, Rus Çarlığı'nın ekonomisinde büyük payı elinde tutmuştur. Dolayısıyla bölgenin yönetimi ve bu bölgedeki tesislerin durumu oldukça titiz bir şekilde ele alınmaya çalışılmıştır.

Kolıvan'ın yaşamış olduğu yönetim sistemiyle ilgili detaylara girmeden evvel bölgenin yönetsel anlamda evrimden kısaca bahsetmek gerektiği kanaatindeyiz. 1747 – 1763 yılında Kolıvan, Sibiryaya vilayetinin Tobolsk taşrasının ayrılmaz bir parçasıdır. 1764 – 1782 yıllarında Tobolsk vilayetinin bir parçası haline gelmiştir. 1782 – 1783 yılları arasında Kolıvan genel valiliğine dahil edilmiştir. 1796 yılına gelindiğinde Kolıvan bölgesi Tobolsk genel valiliğinin bir parçası olarak Tomsk vilayetine bağlanmıştır. Yıllara göre çeşitli dönemlerde idari olarak bağlandığı yerler ve konumu değişse de Kolıvan XVIII. yüzyılın sonundan itibaren Tomsk vilayetinin parçası olarak kalmıştır. Altay bölgesi içerisinde yer alan Kolıvano – Voskresensk fabrikalarının İmparatorluk Kabinesi⁶'nin kontrolü altına geçişiyle, Kolıvan'ı yönetmenin etkili yöntemlerini araştırmak için uzun bir süreç başlamıştır.

3.Kolıvano – Voskresensk (Altay) Maden Bölgesi⁷'nin Yönetimi (1760 – 1864)

dağlar arasında insan faaliyetlerine ait kanıtlar gittikçe artmaktadır. Altay bölgesinin Rus egemenliğine girmeden önceki tarihi ile ilgili bakınız: (Borodavkin, Yu. Bulıgim, Vınnikova vd., 1983; Fayzrahmanov, 2000; Kazakov, 2019; Skubnevsky, Lbova, 2009).

⁵ Altay bölgesinin nüfusu hakkında detaylı bilgi için bakınız: (Bulıgin, 1974).

⁶ İmparatorluk Kabinesi, 1704'te I. Petro tarafından kişisel bir saha ofisi olarak oluşturulmuştur. Savaşlar hakkında raporlar, harekât biriminden askeri liderlerin raporları ve çeşitli açıklamalar almışlardır. Zamanla, kabinenin ülke çapında bir güç organı olarak önemi keskin bir şekilde artmıştır. Onun yönetimi dış politika meselelerini içermiştir; Senato, Sinod (katedral), kolejler, general valiler ile yazışmalar; yabancı uzmanların işe alınması ve Rus halkının yurtdışına gönderilmesi ile ilgili dilekçeler; Kraliyet adına çelobity'nin (dilekçenin) kabulü. Buna ek olarak, otokratın malından sorumlu olmuş, onun hazinesi durumuna gelmiştir. İmparatorluk Kabinesi ile ilgili detaylı bilgi için bakınız: (200-Letie Kabineta Ego İmperatorskogo Veliçestva 1704—1904, 1911; Obzor Deytelnosti Kabineta Ego İmperatorskogo Veliçestva za 1906—1915, 1916; Kabinet Ego Veliçestva, 1937, s. 437; Gosudarstvennie Uçrejdeniya Rossii v XVIII, 1960).

⁷ Rusça “Gornozavodsky Okrug” tarafımızca “Maden bölgesi” şeklinde çevrilmiştir. Maden Bölgeleri, fabrikalar, madenler, ormanlar ve yardımcı endüstriler de dahil olmak üzere Rus İmparatorluğu'nun madencilik ve metalurji endüstrilerinde ekonomik ve bölgesel oluşumlardır. Rus literatüründe Kolıvan ve onun gibi maden bölgesi olan diğer bölgeleri tanımlamak için kullanılan ‘Gornozavodsky Okrug’ tanımının dışında bu bölgeleri tanımlamak için kullanılan başka terimler de bulunmaktadır. Bunlar ‘Gorny Okrug’, ‘Gornyzavodsky Gnyozda’ ve son olarak da ‘Gornopromışlennie Okrug’a’dır. Detaylı bilgi için bakınız: (Uralskaya İstoriçeskaya Entsiklopediya, 2000; Zapariy 2016; Kaşintsev, 1939).

XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Altay’da madencilik ve metalurji ekonomisi gelişmiştir. Elverişli coğrafi koşullar, madencilik tesislerinin büyük ölçekli inşası için ön koşulları yaratmıştır. Tıpkı Urallarda olduğu gibi, madencilik endüstrisine gıda, hammadde ve iş gücü sağlayabilen tarım ve endüstrilerin mevcudiyeti de önem arz etmiştir. Görevlendirilen köy, Altay madencilik endüstrisine işçilik ve malzeme kaynakları sağlamıştır.

İmparatoriçe Elizaveta Petrovna’nın (1741 – 1761) Altay fabrikalarına ve A. Demidov’un mirasçılarının madenlerine el koymasından sonra İmparatorluk Kabinesi’nin madencilik endüstrisi, 1747’de Altay’da ortaya çıkmıştır. Bu süreçten itibaren İmparatorluk Kabinesi Altay’ın yönetim sistemine dahil olmuştur. Yönetime dahil olmasından kısa bir süre içerisinde İmparatorluk Kabinesi yönetim sisteminin merkezine oturmuştur. Esasında bu süreç çok daha öncesinden planlanmıştır.

12 Aralık 1741 tarihinde İmparatorluk Kabinesi⁸ yeniden canlandırılmış ve İmparatoriçenin istekleri doğrultusunda yapısında değişikliklere gidilmiştir (200 – Letie Kabineta Ego İmperatorskogo Veliçestva 1704—1904, 1911, s. 309). Bu kurum hükümdarın mülkünün idaresi için öznel bir yönetime doğru evrilmiştir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, bu durum Altay bölgesindeki fabrikaların Kabine yönetimi altına alınmasından önce gerçekleşmiş bir süreçtir.

O zamandan beri, Kabine yönetiminin hedeflerinin yönü ulusal görevlerden, imparator veya imparatoriçenin mülkünü yönetmenin mali ve ekonomik yönüne doğru bir değişim yaşamıştır. Yaşanan bu değişim, 16 Temmuz 1786 tarihli bir kararname ile de resmen onaylanmıştır (Polnoe Sobranie Zakonov Rossiskoy İmperii – I, T. 22, Sankt Petersburg 1830, No. 16415).⁹ 16 Temmuz 1786 kararnamesine göre, İmparatorluk Kabinesi’nin imparatora veya imparatoriçeye ait tüm “yerleri” yönetmesi emredilmiştir (Polnoe Sobranie Zakonov Rossiskoy İmperii – I, T. 22, Sankt Petersburg 1830, No. 16415).

Esasında İmparatorluk Kabinesi bünyesinde pek çok işlevi barındırmıştır; ancak mutlakiyetçi yönetimin güçlenmesiyle beraber bu kurum neredeyse sadece yönetici gücün mallarının idaresinden sorumlu bir kurum haline getirilmiştir. Dolayısıyla yetki ve sorumluluğu gün geçtikçe değişmiş ve kısıtlandırılmıştır. 22 Ağustos 1822’de kurulan “Yeni İmparatorluk Saray ve Miras Bakanlığı” (PSZR – II, T. 1, Sankt Petersburg 1830, No. 541)’nin tüzüğü daha sonra 24 Haziran 1827’de yayınlanan kanunname ile (PSZR – II, T. 1, No. 668) onaylanmıştır.

⁸ ‘İmparatorluk Kabinesi’ bundan sonraki kullanım için kısaltılarak sadece ‘Kabine’ şeklinde verilecektir.

⁹ Rus kanunnamelerini içeren bu eserler dizisi daha sonraki dipnotlarda kısaca ‘PSZR’ şeklinde verilecektir.

Bu kanunname, Yeni İmparatorluk Saray ve Miras Bakanlığı, hükümdarın tüm mallarından emir ve kararname temelinde sorumlu organ olarak tanımlanmıştır.

1828’de “Kolivano – Voskresensk Madencilik Tesislerinin Yönetim Kurumu”, kanununda İmparatorluk Kabinesi’nde dikkate alınacakların listesi belirlenmiştir: yeni fabrika yılı için bir madencilik planı tanımlamak ve uygulanmasını izlemek; taslak buluşların değerlendirilmesi; yeni yatakların keşfi ve maden arama operasyonlarının başarısı için ücretin belirlenmesi; yeni maden ve fabrikaların düzenlenmesi; Kolivano – Voskresensk maden idaresinin revizyonu (1828’e kadar – maden ofisi); çalışanların rütbelerinin belirlenmesi (VII sınıfa kadar) ve en yüksek rütbelere üretim için ödüllerin ve sunumların hazırlanması (PSZR – II, T. 3, Sankt Petersburg 1830, No. 1960).

Madencilik bölgelerinin ve nüfuslarının yönetimiyle ilgili, İmparatorluk Kabinesi’nin birbirini izleyen alt bölümlerinin tanımlamaları gerçekleştirilmiştir: Kolivano – Voskresensk tesislerini denetleme, maden araştırması, madencilik bölümü. Değerli metallerin çıkarılmasından elde edilen gelir, diğer makbuzların genel geçmişine göre önemli ölçüde öne çıktığı için, İmparatorluk Kabinesi’nde büyük bir yer işgal etmiştir. A. N. Jeravina’nın çalışmasında gösterildiği gibi, Sibiry’a’nın değerli metallerinin devlet hazinesiyle hiçbir ilgisi bulunmamaktadır (Jeravina, 2000, s. 91).

İmparator I. Pavel’in (1796 – 1801) inisiyatifiyle, Batı Sibiry’a’daki madencilik endüstrisinin yönetim sisteminde 1800 – 1801’de Berg Collegium¹⁰’un yetki alanına giren bir değişiklik gerçekleşmiştir. Yapılan bu değişiklik ile amaçlanan şey, İmparatora ait olan bu mülkün devlet işletme sermayesini çekerek madencilik üretiminin karlılığını artırma arzusuyla ilişkilendirilmiştir.

Altay Madenlerinin mülkiyeti İmparatora ait olsa da işletmesi kiraya verilerek buradan ayrıca bir gelir elde edilmek istenmiştir.¹¹ 1830 – 1855’te Altay maden işletmeleri, kira bazında Maliye Bakanlığı’nın departmanına devredilmiştir (PSZR – II, T. 5, Sankt Petersburg 1831, No. 3604). Böylece yapılan değişikliğin pek de tesadüfi olmadığı, her şeyin planlı ve programlı bir şekilde ilerletildiği görülmektedir.

14 Nisan 1830 tarihli bir kararname ile Bakanlar Kurulu’nun madencilik bölümü Madencilik ve Tuz İşleri Dairesi ile birleştirilmiştir (PSZR – I, T. 31, Sankt Petersburg 1830,

¹⁰ I. Petro tarafından kurulmuş olan Berg Collegium, Rusya’daki madencilik otoritesidir. Detaylı bilgi için bakınız: (Loranskiy, 1900).

¹¹ Altay madenlerinin kiraya verilmesi ve buradaki mevcut durumun nasıl olduğuna dair bilgiler Rusya’da ayrı birer çalışma konusu olarak ele alınmıştır. Biz burada sadece kısa bir şekilde bölgenin kiraya verilmesinden bahsetmekteyiz. Bölgenin kiraya verilmesi, kiralanan fabrikaların durumuyla ilgili detaylı bilgi için bakınız: (Soboleva ve Razgon, 1997).

No. 24688; PSZR – II, T. 5, Sankt Petersburg 1831, No. 3604). Maden bölgelerinin doğrudan yönetimi, Maden Konseyi'nin (daha sonra Maden Mühendisleri Konseyi olarak değiştirilmiştir) ve 1834'ten itibaren kolordu genel merkezinin adını taşıyan departmanın varlığıyla gerçekleştirilmiştir. Maliye Bakanına ek olarak, madencilik dairesinin üst düzey yetkilileri, daire başkanı ve personel şefidir (Soboleva ve Razgon, 1997). Kira ilişkilerinin sona ermesi, İmparatorluk Kabinesi bünyesindeki Maden Dairesi'nin ve buna bağlı olarak önceki yönetim anlayışının değişimi ve yenilenmesi konusunda fikirlerin doğmasına yol açmıştır. Bugün o dönemdeki fikirlerin doğmasına yol açan aksaklıkların fark edilmesi ve ayrıca üzerinde durulmasının ne kadar doğru bir karar olduğu net bir şekilde görülmektedir.

Kolivano – Voskresensk (Altay) maden bölgesinin yönetiminin özelliklerini incelediğimiz vakit; Kabine en başından beri fabrika başkanlarına neredeyse tam bir ekonomik güç vermiş ve onlardan yalnızca madencilik kompleksinin çalışmaları hakkında bilgi almıştır. Yukarıda bahsettiğimiz Berg Collegium örneğinden devam edersek; fabrika üretimi, cevher rezervleri, fabrikada alınan kararlar ve burada harcanan miktarlar hakkında veriler almıştır. Esasında baktığımızda İmparatorluk Kabinesi, Kolivano – Voskresensk fabrikalarının stratejik yöneticisi olarak hareket etmiştir.

Yaşanan bu durumda İmparatorluk Kabinesi'nin neden bu şekilde hareket ettiği üzerine fikir yürüttüğümüzde ilk aklımıza gelen nokta mevcut fabrikanın ve yerleşimin başkent olan St. Petersburg'tan uzak olmasıdır. Ancak M. V. Kriçevtsev'in görüşüne göre, bu sadece merkezden uzak olmakla açıklanabilecek bir şey değil, aynı zamanda devlet yapılarının madencilikteki ilk yetersizliğinden kaynaklanmaktadır (Kriçevtsev, 1995). Maden bölgesinin yöneticisi, 1 Mayıs 1747 kararnamesine (GAAK, F. 1, Op. 1, D. 1, L. 64). göre, Kolivano – Voskresensk tesislerinin baş şefidir. Yönetimle ilgili Rus İmparatorluğu içerisinde diğer bölgelerde karşılaşmadığımız bu durum sadece Kolivan bölgesine ait özel bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bahsettiğimiz bölge kendine has bir yönetim yapısını kendisi oluşturmuştur.

Kolivano – Voskresensk (Altay) maden bölgesinin yönetim anlayışının özgünlüğü, diğer şeylerin yanı sıra, maden bölgesinin yönetiminde fabrikalar başkanının, Sibiryaya yönetiminden bağımsız olarak tüm gücü elinde bulundurduğu gerçeği ortaya çıkmıştır. Yönetim sistemindeki önemli bir unsur, aktif bir danışma organı olan Maden Konseyi haline gelmiştir. 1780'den beri Kolivano – Voskresensk maden bölgesinin idari merkezi olan Barnaul şehri olmuştur.

Perejogin'e göre, XVIII. yüzyılın 50'li yıllarında Maden Şansölyesi İ. S. Hristiania'nın Kolivan fabrikasını ve Zmeinogorsk madenini ziyareti sırasında yerel memurlarla ortak düzenlediği toplantılar, Altay'daki Maden Konseyi'nin prototipi olmuştur (Perejogin, 2005, s.

40). Bu türden bir “konsey” toplama uygulamasının, üretim sorunlarının çözümünde oldukça etkin bir çözüm yolu olduğu anlaşılmıştır. Daha sonra bu sistemin devamlı bir şekilde uygulandığı görülmüştür. XVIII. yüzyılın 70’li yıllarına gelindiğinde gümüş üretiminde düşüş görülmüş ve bu düşüşün üstesinden gelmek için de önlemlerin geliştirilmesi istenmiştir (Soboleva ve Razgon, 1997). Esasında baktığımızda Konsey sadece maden veya madencilik ile ilgili sorunlarla ilgilenmemiştir. Madende veya fabrikalarda yaşanan bu sorunun kaynaklarını araştırırken, mevcut köyde fabrikalarda çalışan işçilerin durumu, fabrikaya yapılan yiyecek gibi şeylerin tedarikinde yaşanan durumlar Konsey’in inceleme alanı altına alınmıştır. Bu noktadan baktığımızda; bir hizmet faktörü olarak tayin edilen köylülerle ilgili olarak yeterli yönetim kararlarının alınabilmesi temelinde, bilginin bütünlüğünü kendiliğinden yoğunlaştırılmıştır.

Görüldüğü üzere Maden Konseyinden veya fabrika yönetiminden ayrılarak bölgenin idari yapısını incelemek ne yazık ki pek de kolay olmamaktadır. Ancak daha çok idari kısımda neler olduğunu anlamak için biraz daha derine inilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

7 Kasım 1775 tarihli “Vilayetler’in İdari Kurumu” gereğince, ülkenin tekdüze idari bölge bölünmesi, yeni bir bölünmeye, ancak aynı zamanda birleşik bir yönetim sisteminin oluşturulması ve özel idari, mali ve yargı organları arasında yetkilerin daha net bir şekilde bölünmesi öngörülmüştür (Uçrajdeniya dlya upravleniya guberniy vserossiyykoy imperii, 1775). Çariçe II. Ekaterina’nın imzalamış olduğu 1 Mayıs 1779 tarihli kararnameyle fabrikaların ve atfedilen köylerin yönetim sisteminin yeniden düzenlenmesine dair çalışmalara başlanmıştır (PSZR – I, T. 20, Sankt Petersburg 1830, No. 14868).İlk olarak, Kolivano – Voskresensk fabrikaları ve bunlara tahsis edilen köyler Tobolsk vilayetinden ayrılmıştır. Bu noktadan sonra karşımıza “Kolivan Bölgesi” çıkmaktadır. Buna bağlı olarak, ikincisi, bölgenin yönetim yapısında yaşanan değişimdir. Yönetim yapısı da yeniden şekillendirilmiş ve Kolivano – Voskresensk fabrikalarının şefi yerine, Kabine tarafından atanan ‘bölgenin yöneticisi’ görevi tanımlanmıştır (PSZR – I, T. 20, Sankt Petersburg 1830, No. 14868; No. 14882; No. 15044).Davalar için, ceza ve medeni hukuk alanında yetki sahibi özel bir ‘Bölge Mahkemesi’ kurulmuştur (PSZR – I, T. 21, Sankt Petersburg 1830, No. 15115). Ekonomik açıdan ise, Kabine departmanının fabrikalarını ve gelirlerini yönetmesi gereken özel bir devlet dairesine devredilmiştir (PSZR – I, T. 21, No. 15297).Tüm bunların dışında, “Kolivan Maden Araştırma” birimi kurulmuştur (PSZR – I, T. 21, No. 15314). Tüm bu yaşanan idari gelişmelere bakarak yapılmak istenen şeyin maden bölgesinin bağımsızlığından ziyade, merkezi otoritenin bölgede daha çok hissedilmesinin gerçekleştirildiği söylenebilir.

Reform çalışmaları yönetsel anlamda başarılı bir şekilde devam ederken fabrikadaki durum tersine bir istikamet izlemiştir. Başka bir ifadeyle, fabrika yönetimiyle yerel yönetimin ayrıştırılması çabası esnasında bu fabrika yönetimine olumsuz bir etki yapmış hatta gümüş üretiminde düşüşe neden olmuştur. Doğal olarak, bu değişimden ve yeni yapılanmadan vazgeçilmesine yol açmıştır. 12 Aralık 1796'da Kolıvan Bölgesi kaldırılmıştır. 3 Mart 1797'de Maden idaresine hakları geri verilmiştir (PSZR – I, T. 24, Sankt Petersburg 1830, No. 17862). Fabrika ya da diğer bir deyişle maden idaresi yönetimi tekrar devralır almaz köylülerin fabrikalardaki durumlarını kontrol etmiş, köylere vergi memurları göndererek vergilerini toplamış ve daha birçok sorunun ortadan kalkmasını sağlamıştır (PSZR – I, T. 24, No. 18129). Kısacası eski düzene dönülerek mevcut yaşanan karışıklıklara son verilmiştir. Bu durum 1822 Reformu'na kadar devam etmiştir.

Ünlü Rus politikacı ve reformist Mihail Mihayloviç Speranskiy'nin¹² hareketi burada Altay'da uzun zamandır yaşanan yönetimle ilgili durumlara, Altay köylülerinin uzun yıllardır fabrikalarda zor ve ağır şartlar altında çalışma sistemine ve bu köylülerin haklarının devlet köylüleriyle¹³ eşit hale getirilmesi gibi sorunlara çözüm arayışı getirmiştir. Bu sürece giden yol öncelikle I. Sibiryâ Komitesi'nin¹⁴ toplanmasını ve Speranskiy'nin görevlendirilerek bölgeye gönderilmesiyle başlamaktadır. Speranskiy görevi dolayısıyla Sibiryâ'ya gelmiş daha sonra İmparatorluğa ait olan bu topraklarda yaşananlara dair notlar almış ve hazırlamış olduğu raporlar neticesinde bölgede değişikliğe gidilmesine karar verilmiştir. Netice itibari ile Sibiryâ idari yapılanması için büyük önem arz eden "1822 Reformu" gerçekleştirilmiştir (Rossiya. Zakonı i Postanovleniya. Uçrejdeniya Sibirskih Guberniy, 1822). Elbette ki Sibiryâ'nın önemli bir parçası olan ve doğrudan doğruya Kabine'ye bağlı olan Kolıvan da bu reformdan payına düşeni almıştır.¹⁵

Kolıvano – Voskresensk (Altay) maden bölgesini ve nüfusunu yönetme süreci görüldüğü üzere birbirine geçmiş bir sistem şeklindedir. Bu karmaşık sistem Maden Konseyi tarafından geliştirilen, uyezd nüfusunun yönetilmesiyle ilgili mevcut karmaşık sorunları çözme uygulaması, 1828'de "Kolıvano – Voskresensk Maden Tesislerinin Yönetimi Kurumu"

¹² Ünlü Rus reformist Mihail Mihayloviç Speranskiy'nin hayatıyla ilgili detaylı bilgi için bakınız: (Korf, 1861; Tomsinov, 1991; Çibiryaev, 1993).

¹³ Rusya Çarlığı'nda köylüler çeşitli kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoride yer alanlardan biri de 'Devlet Köylüleri'dir. Devlet köylüleriyle ilgili detaylı bilgi için bakınız: (Belovinskiy, 2007).

¹⁴ I. Sibiryâ Komitesi'nin toplanmasının çalışmalarına başlaması resmi olarak 28 Temmuz 1821'dir. Bu Komitenin toplanması için İçişleri Bakanlığı'ndan bir rapor yayınlanmıştır. Bu rapor «Sibiryâ vilayetlerinin gözden geçirilmesi için Sibiryâ general valisi tarafından sunulan raporun gözden geçirilmesi için özel bir komitenin hazırlanması üzerine» şeklindedir. Detaylı bilgi için bakınız: (PSZ – I, T. 37, Sankt Petersburg 1830, No. 28706).

¹⁵ Bu reform neticesinde bölgedeki değişiklikler bir diğer bölümde detaylı şekilde anlatılacaktır.

tarafından yasal olarak resmileştirilmiş (PSZR – II, T. 3, Sankt Petersburg 1830, No. 1960). ve nihayet 1842 Maden Yönetmeliği (Svod Zakonov Rossiyykoy İmperii, 1842).¹⁶ ve 1857 Maden Yönetmeliği (Svod Zakonov Rossiyykoy İmperii, 1857)¹⁷ ile sabitlenmiştir.

4.Kolivano – Voskresensk (Altay) Maden Bölgesinin Yerel Yönetimi (1760 – 1864)

XVIII. yüzyıl boyunca Kolivan bölgesinde bölgenin idari ve yönetsel yapının nasıl olması ve bulunan sistemin bölgenin yapısına uygun olup olmadığına dair arayışlar devam etmiştir. Şunu belirtmek gerekir ki, bölgedeki Kolivano – Voskresensk fabrikalarının kurulması ile bu bölgedeki tüm dengeler değişmiştir. Bunun nedeni ise, yönetsel politikaları uygulama ile maden yönetiminin iç içe geçmiş olmasıdır.

Bölgede metalürjik faaliyetlerin artmasıyla bölgede kurulan yapıların idareleri, ‘Maden Konseyi’ gibi, bölgenin nüfusuyla da ilgilenen birbirine geçmiş bir yapıya sahip olmuştur. Kurulmuş olan Maden Konseyi bölgede yetkinliğini arttırırken zamanla daha kompleks bir yapı haline gelmiştir. 1797 – 1828 yılları arasında gördüğümüz yapılanma ile daha sonraki gördüğümüz yapılanma birbirinden farklıdır. Şöyle ki belirttiğimiz dönemde hem fabrikaların idaresi hem de ‘zemstva’¹⁸ adı verilen iki yönetim birimi bu birime bağlı olmuştur. Fabrika departmanı adından da anlaşılacağı üzere fabrika işleriyle alakalıyken, ‘zemstva’ birimi yerel halkla ilgili işleri üstlenmiştir.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere 1828’de Kolivano – Voskresensk Madencilik İdaresi Altay Madencilik İdaresine dönüştürülmüştür. Bu değişimden sonra Altay Madencilik İdaresi’nde dört bölüm oluşturulmuştur: madenler ve fabrikalar, köylüler, yargı ve sayım (muhasebe). Her birinin başında bir danışman vardır ve açıkça tanımlanmış bir faaliyet profili vardır (PSZR – II, T. 3, Sankt Petersburg 1830, No. 1960; Svod Zakonov Rossiyykoy İmperii, 1842, No. 1715 – 1720).¹⁹

Kayıtlı köylüler departmanının yetkilileri, kayıtlı köylülerin sayısı, onlardan alınması gereken vergilerin toplanmasıyla ilgili bilgilerin bir araya getirilmesi ve genelleştirilmesini organize etmiş, bir fabrika yerleşim yerinden diğerine göçlerin kontrolünü sağlamıştı. Buna ek olarak, dairenin bölümleri, işçilerin işe alınmasını, zemstva yöneticilerinin görevlendirilmesini ve görevden alınmasını takip etmiş, nahiye başkanları, muhtarların ve katiplerin seçimlerini düzenlemiş, nüfusla ilgili defterleri göndermiş ve son olarak, ürünler, tahıl ve ot verimi

¹⁶ 1842 tarihinde çıkarılan “Maden Tüzüğü” beş kitaptan oluşmuştur. Bu kitapların içeriği ile ilgili detaylı bilgi için bakınız: (Perçik, 2002, s.70).

¹⁷ Bu 1842 yılında çıkarılmış olan Maden Tüzüğü’nün genişletilmiş halini içermiştir.

¹⁸ Zemstvo: Zemstva, Çarlık Rusyası’nda mahalli idari organları. (Gültek, 2012. s. 418).

¹⁹Biz burada yerel halkın yönetimiyle ilgilendiğimiz için diğer departmanlar hakkında detaylı bilgi vermeyi uygun görmedik.

hakkında özet bilgiler vermiştir (PSZR – II, T. 3, No. 1960; Svod Zakonov Rossiyykoy İmperii, T.7, Ç.3, No. 1721 – 1724).

Yönetimin bir sonraki bağlantısı, 5 Ekim 1760 tarihli yurtluk sahipliği görevinin madencilik bölgesinde “belirli mülklerde her zamanki gibi” tanıtılmasıyla ilgili kararnamenin ardından şekillenmeye başlamıştır (Jerevina, 2005, s. 87). Bu pozisyonun prototipi, vergi toplamak, işgücü hizmetlerini organize etmek ve yerleşimler üzerinde idari denetim yapmakla uğraşan Rusya genelinde zemstva komiserlerinin konumunun tanıtıldığı 1724 tarihli kararda aranmalıdır (O Sbove Podysnyh Deneg, o povinnostyah zemskih obyvateley v polzu kvartiruyuşih voysk i o Nablyudenii Polkovym Naçalstvom Blagoçiniya i Poryadka v Seleniyah Voyskami Zanimaemyh, 1724). Yerel yönetimde yaşanan bu değişimler bir süre devam etmiştir. Ancak daha sonra Kolıvan Bölgeinin kaldırılması ve Maden Konseyi’ne yetkilerinin devrinin gerçekleştirilmesi neticesinde yapılan düzenlemeler 1822 yılına kadar Konsey’in hakim güç olarak bölgede kalmasına neden olmuştur. Bu duruma son veren olay ise 1828 yılında alınan önemli bir karardır.

1828 yılına gelmeden evvel bahsedilmesi gereken nokta elbette ki ünlü reformist M. M. Speranskiy’nin faaliyetidir. Speranskiy Sibirya’da gözlemleri esnasında Kolıvan’a da gelmiş burada da faaliyetlerde bulunmuştur. Hemen şunu belirtmek gerekir ki Altay köylüleri normal köylülerden farklı statüye sahiplerdi. Onlar “Kayıtlı köylü”²⁰ statüsündeydi. Speranskiy onların diğer devlet köylüleriyle aynı haklara sahip olması adına mücadele etmiştir. 1824’ten itibaren kayıtlı nüfusun maden yönetimine ve sivil yönetim yapılarına dahil olduğu çifte idari sistemi getirilmiştir. Yeni yapılanma ile Maden Ofisi ekonomik açıdan gücü elinde bulundurmaya devam ederken, atanan köylüler üzerindeki adli yetkisini, kısmen de idari ve polis yetkisini bir nebze kaybetmiştir. Kayıtlı köylüler 1804’ten itibaren, Kolıvano – Voskresensk Maden Bölgesi’nin girdiği Tomsk Vilayeti’nin eyalet yönetimine ve mahkemesine geçmişlerdir. Zemstva yöneticileri ise bölge polis teşkilatına bağlı hale getirilmiştir (PSZR – I, T. 38, Sankt Petersburg 1830, No. 28892; No. 29125). Batı Sibirya’nın kabine topraklarını ve kayıtlı nüfusunu yönetmeye ilişkin uzun vadeli uygulama, yalnızca 1828’de “Kolıvano – Voskresensk Maden Tesislerinin Yönetimi İçin Kurum”da yasal olarak resmileştirilen bir idari sistem yaratabilmiştir (PSZR – II, T. 3, No. 1960). Daha sonra 1842 Maden Yönetmeliği (Svod

²⁰ Rus Çarlığı’nda yer alan bir diğer köylü statüsüdür. Detaylı bilgi için bakınız: (Belovinskiy, 2007, s. 534).

Zakonov Rossiyykoy İmperii, T.7, Ç.3, 1842).²¹ ve 1857 Maden Yönetmeliği (Svod Zakonov Rossiyykoy İmperii, 1857, T. 7).²² ile onaylanmıştır.

Rusya’da nüfusun büyük bir çoğunluğunu oluşturan köylülerin durumu oldukça zor bir hal almıştır. Bu mevcut durumu çözmek adına Çar II. Aleksandr 1856’da Moskova’da bir soylular toplantısında köylü – serf durumunun çözümünün zeminden gelmesini beklemeden baştan çözenin daha iyi olacağını belirtmiştir (Sofrenenko, 1954, s. 9). Daha sonra Çar’ın talimatıyla komisyon kurulmuş ve bu komisyon çalışmalara başlamıştır. Nihayetinde Rusya’da büyük bir köylü reformu gerçekleştirilmiştir.

Kabine, Altay maden bölgesindeki köylülerin durumuyla ilgili değişim yoluna gitmek zorunda olduğunu pek tabii olarak bilmektedir; ancak bölgede yapılacak olan bir değişim ekonomik anlamda Kabine’nin çıkarlarına ters düşme ihtimaline sahiptir. Altay Maden Bölgesi’nin bağımlı nüfusunu serbest bırakmak için bir reform hazırlanırken, denetim biçiminin olanakları Kabine tarafından kullanılmamıştır. Açık isteksizliğe rağmen, 1858’de departman yönetiminin en üst kademesi imparatorun iradesine boyun eğmek ve zanaatkarların ve kayıtlı köylülerin serbest bırakılması için koşulları çalışmaya başlamak zorunda kalmıştır (Afanasyev, 2009, s. 126). Altay madencilik nüfusunun serbest hale getirilmesi yönetime de yansımıştır. Perm General Valisi Laşkarev madencilik tesislerinde kamu idaresinin sivil makamlara devredilmesi gerektiğini ikna edici bir şekilde savunmuştur. Laşkarev’in bu bakış açısı Batı Sibirya General Valisi tarafından da şiddetli bir şekilde savunulmuştur. Batı Sibirya General Valisi, Ağustos 1862’de İçişleri Bakanına yaptığı bir sunumda, gelecekte eski yönetim sisteminin korunmasının “sadece gereksiz değil, Tomsk Vilayeti’nin ihtiyaçları ve konumu ile tamamen uyumsuz görüldüğünü” belirtmiştir (Borodavkin, 1972, s.188). Devlet daireleri ile Kabine arasındaki uzun süreli yazışmalar, 8 Mart 1861 ve 17 Aralık 1862’de yürürlüğe giren yasaların hazırlanmasıyla sona ermiştir (PSZR – II, T. 36, Ç.1, Sankt Petersburg 1863, No. 36719; T. 37, Ç.2, Sankt Petersburg 1863, No. 39043). 8 Mart 1861’de yürürlüğe giren yasa ile Kabine esas çıkarlarından vazgeçmeyeceğini gözler önüne sermiştir. 19 Şubat 1861 Kanunnamesi (PSZR – II, T. 36, No. 36657). çerçevesinde kendilerine atanan köylülerin serbestliğini sağlamış ancak bu noktada bile nüfusun Maden İdaresi’nin yetkisi altında olması gerektiğini düşünerek bu kanunu kendi lehine yorumlamıştır.

²¹ 1842 tarihinde çıkarılan “Maden Tüzüğü” beş kitaptan oluşmuştur. Bu kitapların içeriği ile ilgili detaylı bilgi için bakınız: (Perçik, 2002, s.70).

²² Bu 1842 yılında çıkarılmış olan Maden Tüzüğü’nün genişletilmiş halini içermiştir.

Kabine, Altay maden bölgesindeki eski düzeni bir nevi korumakla birlikte yeni oluşabilecek idari yapılara da karşı çıkmıştır. Oluşturulması planlanan “mir”²³ sisteminin de getirilmesine karşı çıkmıştır. 17 Aralık 1862’de yürürlüğe giren yasada yerel kurumun kurulması için iki ay belirlenmiş ancak Maden yetkilileri buna Nisan 1863 tarihinde halen başlamamış durumdadır. Bunun üzerine Batı Sibirya General Valisi bu duruma müdahale ederek Maden yetkililerine bir mesaj ileterek bu durumun bir an evvel çözülmesini istemiştir (Borodavkin, 1972). Mayıs 1863’te Altay fabrikalarının baş şefi, 15 Mart 1863’te Batı Sibirya ana idaresi konseyinin kararına karşı general valisi bir yazı göndermiştir. Bu yazıda, kayıtlı köylülerin kanuni yazıların hazırlanmasını beklemeden mülki idare amirliğine nakledilmesini önermiştir. Baş şef, konseyin kararının, 48 bin kayıtlı köylü üzerinde bulunan fabrika çalışmasının uygulanmasını bozmakla tehdit ettiğini ve bunun sonucunda zemstva yöneticilerinin ve madencilik ofislerinin tabiiyetinden serbest bırakılacağını belirtmiştir. Bu nedenle, Mayıs 1864’e kadar köylülerin kalıcı yönetiminin değişmeden bırakılması konusunda ısrar etmiştir (Borodavkin, 1972). Sonuç olarak, bu yazı reddedilmiş ve “mir” yapısının oluşturulması yolunda adımlar atılmaya başlanmıştır.

Yerel yönetimde yaşanan bu parçalı ve çekişmeli durumlar bir süre daha devam etmiştir. 1 Ocak 1864’te çıkarılan kanunname ile Altay maden yetkilileri ile Tomsk general valilerinin yetkilerinin ayrılması (PSZR – II, T. 38, Ç.1, Sankt Petersburg 1866, No. 39995). bölgedeki mir yapısıyla ilgili değişimlere neden olmuştur. 12 Mart 1864’te Maden Konseyi zemstva yöneticilerine ait olan pozisyonu kaldırmıştır (Borodavkin, 1972).

Sonuç

Çar III. İvan’ın 1499 yılında Perm ve Yugor topraklarını fethetmesi sonucunda Ruslar Sibirya’yı yakından tanımaya başlamıştır. Ancak bölgenin Rus hakimiyetine girişi Yermak ve beraberindekilerin faaliyetleri sonucunda gerçekleşmiştir. Sibirya’nın Rus hakimiyetine girmesinden sonra burada Rus yerleşim yerleri de oluşmaya başlamıştır.

Oldukça geniş sınırlarına sahip olan Sibirya toprakları yerleşimlerin artmaya başlamasıyla beraber çeşitli bölümlere ayrılmıştır. Bu bölgelerden biri Altay Bölgesi’dir. Sibirya toprakları içerisinde yer alan Altay bölgesinde Rus yerleşim yerlerinin arttığı dönem 18. yüzyıldır. Bölgede Rus nüfusunun artmasına paralel olarak, yeraltı ve yerüstü zenginliği de keşfedilmeye başlanmıştır. Altay’da keşfedilen yeraltı zenginliklerine bağlı olarak ilk maden ocağının açılış tarihi 18. yüzyılın ilk çeyreğine denk gelmektedir. Açılan maden ocağının

²³19 Şubat 1861 tarihinde yapılan köylü reformunun uygulanması için çıkarılan kanun neticesinde oluşturulan küçük yerel birimler: (PSZR – II, T. 36, Ç.1, No. 36660).

mülkiyeti Akinfiy Demidov'a verilmiştir. Demidov daha sonra bölgenin ilk gümüş işletme tesisini de açmıştır.

İmparatoriçe Elizaveta Petrovna'nın kararnamesiyle Akinfiy Demidov'un mülkiyetinde olan tüm Altay fabrikaları ve madenleri ele geçirildikten sonra, fabrikaların komutanı ve Kolıvano – Voskresensk madencilik yönetimi ofisi başkanlığındaki madencilik bölgesi için bir yönetim sistemi oluşmaya başlamıştır. Burada, bu bölgenin yaşamının tüm yönlerini tabi kılan bir yönetim sistemi oluşturulmuştur. Madencilik ve metalurji üretimine entegre olan Kolıvano – Voskresensk (Altay) maden bölgesinin atanan köylülüğü, madencilik idaresi tarafından yönetimin nesnesi haline gelmiştir.

Rus monarkının özel mülkiyetinin yönetim ve kontrol işlerini yöneten İmparatorluk Kabinesi Altay bölgesinde etkin bir rol oynamıştır. Kabine, bölgenin yönetim işlerinin organize edilmesi, fabrikada iş durumlarının kontrol edilmesi gibi önemli olayların takibini ve düzenlemesini yapan ana organ olarak yönetimin en üst tabakasında yer almıştır. Kabine, Kolıvano – Voskresensk (Altay) maden bölgesinin yerel kurumlarına önemli yetki imtiyazları vermiş ve temelde bölge başkanının işlerine müdahale etmemiştir. Bölgedeki ekonomik, idari, polis ve yargı gücü, Kolıvano – Voskresensk madencilik idaresi (1828'den sonra – Madencilik İdaresi) ofisinin memur ve yetkililerinin elinde toplanmıştır.

Kabine, Kolıvano – Voskresensk (Altay) maden bölgesinde yer alan ve atanan köylüler olarak tanımlanan köylülerin yerel yönetim sistemindeki temel organ zemstva'dır. Zemstvanın yöneticileri köylülerin yönetimini belli yasal çerçeveler dahilinde gerçekleştirmiştir. Yukarıda da belirttiğimiz üzere, XIX. yüzyılın ilk yarısında Kolıvano – Voskresensk (Altay) maden bölgesinde zemstva yöneticilerinin işlevlerinin daha küçük yerleşim birliğinin de oluşturulması ve bunların da zemstva yönetimine dahil edilmesiyle gerçekleştirildiği sonucuna varmamızı sağlayan yasal mevzuatlar bulunmaktadır.

Kaynaklar

Arşiv Belgesi

Gosudarstvennyy Arhiv Altayskogo Kray.

GAAK, F. 1, Op. 1, D. 1, L. 64.

Kanunlar

Polnoe Sobranie Zakonov Rossiskoy İmperii.

PSZR – I, T. 20, Sankt Petersburg 1830, No. 14868 – 14882 – 15044.

PSZR – I, T. 21, Sankt Petersburg 1830, No. 15115 – 15297 – 15314.

PSZR – I, T. 24, Sankt Petersburg 1830, No. 17862 – 18129.

PSZR – I, T. 31, Sankt Petersburg 1830, No. 24688.

PSZR – I, T. 37, Sankt Petersburg 1830, No. 28706.

PSZR – I, T. 38, Sankt Petersburg 1830, No. 28892 – 29125.

PSZR – II, T. 1, Sankt Petersburg 1830, No. 541 – 668.

PSZR – II, T. 3, Sankt Petersburg 1830, No. 1960.

PSZR – II, T. 5, Sankt Petersburg 1831, No. 3604.

PSZR – II, T. 36, Ç.1, Sankt Petersburg 1863, No. 36657 – 36660 – 36719.

PSZR – II, T. 37, Ç.2, Sankt Petersburg 1863, No. 39043.

PSZR – II, T. 38, Ç.1, Sankt Petersburg 1866, No. 39995.

Svod Zakonov Rossiyykoy İmperii.

Svod Zakonov Rossiyykoy İmperii, T.7, Ç. 3, Sankt Petersburg 1842, No. 1715 – 1720 – 1721 – 1724.

Svod Zakonov Rossiyykoy İmperii, T. 7, 1857.

O Sbove Podysnyh Deneg, o povinnostyah zemskih obyvateley v polzu kvartiruyuşih voysk i o Nablyudenii Polkovym Naçalstvom Blagoçiniya i Poryadka v Seleniyah Voyskami Zanimaemyh (1724).

Uçrajdeniya dlya upravleniya guberniy vserossiyykoy imperii (1775).Moskva.

Rossiya, Zakoni i Postanovleniya. Uçrejdeniya Sibirskih Guberniy (1822). Sankt Petersburg.

Kitap ve Makaleler

Kabinet Ego Veliçestva (1937). *Bolşoya Sovetskaya Entsiklopediya* (Baş Red. O. Yu. Şmidt). T. 30.

Gosudarstvennie Uçrejdeniya Rossii v XVIII, (1960), (?).

200-Letie Kabineta Ego İmperatorskogo Veliçestva 1704—1904 (1911), (?).

Afanasyev, P. A. (2009). Otnoşenie Kabineta k Revizionnoy Forme Kontrolya v Altayskom Gornom Okruge v 50–60-e gg. XIX v. *Vestnik Tomskogo Gosudarstvennogo Universiteta*, 4 (8).

- Belovinskiy, L. V. (2007). Gosudarstvenie Krestyane. *İllyustrirovannyy Entsiklopedičeskiy İstoriko – Bitovoy Slovar Russkogo Naroda XVIII. Naçalo XIX v.* (Pod. Red. N. Eryominoy). (?).
- Borodavkin, A. P., Bulıgim, Yu. S., Vimnikova, T. M. vd. (1983), *İstoriya Altay*, Ç.I, (?).
- Borodavkin, A. P. (1972). *Reforma 1861 na Altae*, (?).
- Buligin, Yu. S. (1974). *Pervie Krestyane na Altae*, (?).
- Çibiryaev, S. A. (1993). *Velikiy Russkiy Reformatov: Jizn, Deytelnost, Politiçeskie Vzglyady M. M. Speranskogo*, (?).
- Ermak Timofeeviç Slavniy Sin Zemli Russkoy*. (1989). (Red. E. V. Çernyak, Sverdlovsk). (?).
- Fayzrahmanov, G. (2000). *Drevnie tyurki v Sibiri İ Central’noj Azii*. (?).
- Gültek V. (2012). *Rusça – Türkçe Sözlük*, Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
Kabinetское Hozyaystvo v Sibiri (1747 – 1861) (2005). (?).
- Jerevina A. N. (2000). Postupleniya v «Komnatu E. İ. V.» Ot Kabinetnskogo Hozyaystva v Sibiri (1747-1861 gg.). *Aktualnie Voprosy İstorii Sibiri*.
- Kaşintsev D. A. (1939). *İstoriya Metallurgii Urala, T. 1, Pervobitnaya Epoha XVII i XVIII vekov*, (?).
- Kazakov A. A. (2019). Maiminckaya Arheologičeskaya Kultura Predgorii Altaya. *World of Great Altay*, 5 (1), (?).
- Konstantinov, N., Soenov, V., Trifanova, S., Svyatko, S. (2018). History and culture of the early Türkic period: A review of archaeological monuments in the Russian Altai from the 4th–6th century AD. *Archaeological Research in Asia*, V. 16, (?).
- Korf M. A. (1861). *Jizn Grafa Speranskogo*, (?).
- Kriçevtsev M. V. (1995). *Kabineteskaya Sistema Tsentralnogo Upravleniya Gornozavodskim hozyaystvom Urala i Sibiri vo Vtoroy Polovine XVIII v.*, Dis. Kand. İst. Nauk.
- Loranskiy A. M. (1900). *Kratkiy İstoriçeskiy Oçerk Administrativnih uçrejdeniy Gornogo Vedomstva v Rossii 1700-1900 gg.*, (?).
- Maçukaeva L. Ş. (2004). *Sistema Upravleniya Severnym Kavkazom v Kontse XIX – Naçale XX veka: Na Materialah Terskoy Bölgei*, (?).
- Miller G. F. (1930). *İstorii Sibiri*, T. I, (?).
- Munhanov B. A. (2010). *Organizatsiya Upravleniya Narodami Yugo – Vostoçnoy Sibiri v İmperskiy Period: 1721 – 1917 gg.*, (?).
- Nikolayev A. A. (2009). Altay. *İstoriçeskaya Ensiklopediya Sibiri*, T. I, Rossiskaya Akademiya Nauk. Sibirkoe Otdelenie İstitut İstorii.

Obzor Deytelnosti Kabineta Ego İmperatorskogo Veliçestva za 1906—1915 (1916), (?).

Ögel, B. (1984). *İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi*, TTK Basımevi.

Perçik A. İ. (2002). *Gornoe Pravo*, (?).

Perejogin A. A. (2005). *Voenizirovannaya Sistema Upravleniya Kolyvano – Voskresenskogo (Altayskogo) Gornogo Okruga (1747—1871 gg.)*, (?).

Mustafayev, E. M. E. – Şçerbinin, V. G. (Haz.) (1989). *Rusça – Türkçe Sözlük*, Sosyal Yayınları.

Skubnevsky, V. A.– Lbova, L. V. (2009). *Altaysky Kray. İstoriçeskaya Ensiklopediya Sibiri*, T. I, Rossiskaya Akademiya Nauk. Sibirskoe Otdelenie Institut İstorii.

Skvortsova, O. V. (2006). *Administrativno – Territorialnoe Ustroystvo Vostoçnoy Sibiri v Kontse XIX – Naçale XX veka: Problemy Organizatsii i Reformirovaniya Regionalnogo Upravleniya*, (?).

Soboleva, T. N. – Razgon, V. N. (1997). *Oçerki İstorii Kabinetskogo Hozyaystva na Altae (Vtoraya Polovina XVIII Pervaya Polovina XIX v.)*, *Upravlenie i Obslujivanie*, (?).

Sofrenenko, K. A. (1954). *Krestyanskaya Reforma v Rossii 1861 goda*, (?).

Tomsinov, V. A. (1991). *Svetilo Rossiyskoy Byurokratii: İstoriçeskiy Portret M. M. Speranskogo*, (?).

Topsakal, İ. (2017). *Sibirya Tarihi – Başlangıçtan 1917'ye Kadar*. Ötüken Neşriyat.

Alekseev, V. V. (Glav. Red.) (2000). *Uralskaya İstoriçeskaya Entsiklopediya*, (?).

Vasilev, D. V. (2017). *Organizatsiya Administrativnogo Upravleniya v Kazahskoy Step: Gosudarstvennaya Politika i Regionalnye Praktiki: XVII – Pervaya Polovina XIX. v.*, (?).

Zapariy, V. V. (2016). *Petrovskaya Modernizatsiya i Metallurgiya Urala (1700 – 1725). İstoriko – Ekonomiçeskie İsledovaniya*, T.17, (?).